

150 werken van Nederlandse kunstenaar Constant naar Madrid

Exhibition announcement by Paco Mens, October 21, 2015

Het Gemeentemuseum organiseert samen met het Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia in Madrid de grootste tentoonstelling ooit over Constant New Babylon. Het museum geeft daarvoor ruim zestig werken in bruikleen, aangevuld met zestig werken van de Fondation Constant en dertig uit museale- en particuliere collecties. New Babylon is één van de meest visionaire en omvangrijke beeldende kunstprojecten uit de naoorlogse kunstgeschiedenis. Het Gemeentemuseum bezit 's werelds grootste collectie New Babylon. Directeur Benno Tempel: "Er is steeds meer internationale aandacht voor Constant, vergelijkbaar met de groeiende populariteit van Mondriaan. We willen New Babylon wereldwijd zoveel mogelijk tonen, zodat het jonge stedenbouwers, architecten, economen en politiek leiders blijft inspireren." Vanavond opent de tentoonstelling in Madrid.

De Nederlandse kunstenaar Constant Nieuwenhuys (Amsterdam, 1920 – Utrecht, 2005) werkt bijna twintig jaar onafgebroken aan zijn 'meesterproject' New Babylon. Na een grote tentoonstelling, najaar 1974 in het Gemeentemuseum, zet hij er een punt achter. "Verder kan ik niet gaan. Het project bestaat." Hij laat het grootste deel achter in het Gemeentemuseum, om in een leeg atelier verder te kunnen gaan met schilderen, aquarelleren tekenen, teksten schrijven en publiceren. Constant: "Daar ligt het veilig opgeborgen, wachtend op gunstiger tijden en toekomstige generaties." Aangevuld met latere verwervingen heeft het museum de grootste collectie New Babylon ter wereld.

New Babylon: op weg naar een alternatieve samenleving

Door toenemende automatisering in de jaren vijftig ziet Constant dat er een nieuwe samenleving op komst is. Aan de hand van maquettes, constructies, geografische kaarten, schilderijen, tekeningen, aquarellen, grafiek, films, teksten, lezingen en tijdelijke 'omgevingen' verbeeldt hij zijn ideeën over die nieuwe wereld. De New Babylonier – een spelende, creatieve en nomadische mens (Homo Ludens) – hoeft door volledige automatisering niet meer te werken, kan makkelijk overal naar toe reizen en is daardoor volledig vrij en creatief. Maquettes tonen ons een wereldwijd netwerk van op palen rustende sectoren waar, onder en boven, vormen van transport circuleren. De 'sectoren' zijn open gemeenschappelijke ruimtes, waarbinnen de New Babyloniers met verplaatsbare wanden, vloeren, trappen, bruggen en ladders telkens nieuwe ruimtes en routes bouwen. Het netwerk-karakter van New Babylon roept associaties op met de 'internetmaatschappij'.

New Babylon zelf ervaren

Via tentoonstellingen wil Constant dat het publiek New Babylon zoveel mogelijk ervaart. De aandacht mag daarbij niet teveel uitgaan naar de vorm. "Ik ben geen vormgever, maar een uitdager. New Babylon ligt qua vorm niet vast, wel als idee." Zo plaatst hij de maquettes in

zijn laatste tentoonstelling in 1974 op tafels op lange slanke poten in volledig verduisterde kamers. Enkel van boven door een klein lampje verlicht, lijken ze te zweven. Het Gemeentemuseum heeft de tafels voor deze tentoonstelling gereconstrueerd, net als “De blauw paarse kamer” die Constant in 1952 met Aldo van Eyck en Lucebert voor het Stedelijk Museum Amsterdam maakte en een deel van ‘Het deurenlabyrinth’, slotstuk van de tentoonstelling in 1974 in het Gemeentemuseum.

Meest complete overzicht

De tentoonstelling in Madrid is het meest complete overzicht van het New Babylon project (1956-1974) sinds 1974. Door ook aandacht te besteden aan de periode vóór 1956 en na 1974 wordt bovendien duidelijk dat de kiem voor Constants ideeën al eerder werd gelegd en na de afronding nog lang een rol blijven spelen. Interessant is ook te zien hoe eind jaren zestig zichtbaar wordt dat Constants geloof in de spoedige realisatie van New Babylon afneemt. Hij schildert dan scènes uit New Babylon met thema’s als oorlog, seksueel geweld en machtsmisbruik. De ‘echte wereld’ dringt de denkbeeldige wereld binnen. Hij blijft in New Babylon geloven. Maar pas na een lange tijd van onrust en oorlog zal de tijd rijp zijn. New Babylon wacht in het museum op gunstiger tijden.

In de zomer van 2016 komt een deel van de tentoonstelling naar het Gemeentemuseum, waar het met tentoonstellingen in het Cobramuseum en Museum Kranenburg onderdeel uitmaakt van een groot overzicht van het veelzijdige oeuvre van Constant. Bij de tentoonstellingen komt tevens een publicatie uit met teksten van o.a. Mark Wigley en een interview met Rem Koolhaas.

De tentoonstelling ‘Constant. New Babylon’ is van 21 oktober 2015 t/m 29 februari 2016 te zien in Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofia in Madrid en tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Gemeentemuseum Den Haag, Fondation Constant en het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie.